

บทที่ 4

โรงเรือนและอุปกรณ์สำหรับสัตว์

1. หัวข้อการสอน

- 1.1 หลักพิจารณาในการสร้างโรงเรือนเลี้ยงสัตว์
- 1.2 โรงเรือนเลี้ยงสัตว์แบบต่าง ๆ เครื่องมือและอุปกรณ์ในการเลี้ยงสัตว์

2. สาระสำคัญ

การเลี้ยงสัตว์จะประสบความสำเร็จได้หรือไม่ขึ้น การจัดการด้านโรงเรือนและอุปกรณ์ในการเลี้ยงก็จัดเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง ทั้งนี้เพราะโรงเรือนเปรียบเสมือนที่พักพิงและเป็น ที่หลบที่นอนของสัตว์ หากเราจัดการโรงเรือนดีสัตว์ก็จะอยู่อย่างสบาย ไม่เครียด และจะให้ ผลตอบแทนสูง ตรงกันข้ามหากเราจัดการโรงเรือนไม่ดี ไม่เหมาะสม ไม่ถูกสุขลักษณะก็จะทำให้ สัตว์อยู่อย่างไม่สบายตัว เกิดความเครียด ผลผลิตลดลง หรืออาจเกิดโรคบางอย่างได้ ดังนั้นการ สร้างโรงเรือนโดยมีการเลือกแบบของโรงเรือนที่เหมาะสมกับชนิดพันธุ์ เพศ และอายุของสัตว์ แล้วผู้เลี้ยงก็จะประสบผลสำเร็จในการเลี้ยงสัตว์ได้อย่างแน่นอน

3. จุดประสงค์การสอน

- 3.1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกสถานที่และข้อพิจารณาในการสร้างโรงเรือน เลี้ยงสัตว์ชนิดต่าง ๆ
- 3.2 ออกแบบหรือเลือกแบบโรงเรือนได้เหมาะสมต่อสัตว์ที่ต้องการเลี้ยงได้
- 3.3 เลือกใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ที่เหมาะสมต่อสัตว์เลี้ยงแต่ละชนิดได้

4. เนื้อหา

4.1 หลักพิจารณาในการสร้างโรงเรือนเลี้ยงสัตว์

ในการสร้างโรงเรือนเพื่อจะเลี้ยงสัตว์ชนิดใดชนิดหนึ่งนั้นจะต้องพิจารณาลักษณะและ รูปแบบของโรงเรือนให้เหมาะสมกับชนิด พันธุ์ เพศ และอายุของสัตว์เลี้ยง

เป็นแบบที่สร้างแล้ว เหมาะสม คุ่มค่า ราคาถูก ประหยัดค่าใช้จ่าย และที่สำคัญก็คือสัตว์ต้องอยู่ได้อย่างสบาย ในการสร้างโรงเรือนจะต้องพิจารณาปัจจัยดังต่อไปนี้

4.1.1 การเลือกสถานที่สร้างโรงเรือน

การเลือกพื้นที่ในการสร้างโรงเรือนเป็นสิ่งสำคัญมากประการหนึ่ง ทั้งนี้เพราะหากเราเลือกพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมแล้วก็มักจะเกิดปัญหาขึ้นภายหลังได้ แต่ถ้าเราเลือกพื้นที่ที่เหมาะสม ปัญหาต่าง ๆ ที่จะตามมาก็จะไม่เกิดขึ้น หลักในการพิจารณาเลือกพื้นที่ที่จะสร้างโรงเรือนมีดังนี้

ก. ห่างไกลจากแหล่งชุมชน เพื่อป้องกันปัญหาเรื่องกลิ่นรบกวน และสะดวกต่อการควบคุมและป้องกันโรค

ข. ควรเป็นที่ดอน น้ำท่วมไม่ถึง เพื่อป้องกันความเสียหายและยังสะดวกในการระบายถ่ายเทของเสียออกจากโรงเรือนด้วย (ภาพที่ 4.1)

ภาพที่ 4.1 แสดงพื้นที่เลี้ยงสัตว์ในอุดมคติ ห่างไกลชุมชน ที่เนินน้ำไม่ท่วม

ที่มา: ไทยฟีดคอตเน็ต (2553)

ค. มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ตลอดปี เพราะการเลี้ยงสัตว์จำเป็นต้องใช้น้ำเพื่อการกินและการทำความสะอาด (ภาพที่ 4.2)

ภาพที่ 4.2 แสดงพื้นที่เลี้ยงสัตว์ในอุดมคติ มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์

ที่มา: ไทยพีบีเอส (2553)

ง. การคมนาคมสะดวก เพื่อสะดวกในการขนส่งอาหาร และการซื้อขาย
ผลผลิตที่ได้ แต่ไม่ควรอยู่ติดถนนใหญ่เพราะอาจทำให้เกิดการแพร่ระบาดของโรค (ภาพที่ 4.3)

ภาพที่ 4.3 แสดงพื้นที่เลี้ยงสัตว์ในอุดมคติ ต้องมีการคมนาคมสะดวก

ที่มา: วิทยา (2555)

จ. เป็นสถานที่ที่มีสภาพแวดล้อมและภูมิอากาศเหมาะสมต่อการเลี้ยงสัตว์ชนิดนั้น ๆ และไม่เป็นแหล่งของการเกิดโรคระบาดมาก่อน

4.1.2 ชนิดของสัตว์ที่ต้องการเลี้ยง

สัตว์แต่ละชนิดต้องการสภาพของโรงเรือนที่ต่างกัน ดังนั้นผู้เลี้ยงจะต้องมีความรู้ด้วยว่าควรสร้างโรงเรือนเป็นแบบใดจึงจะเหมาะสมกับชนิดของสัตว์ที่จะเลี้ยง (จรัส สว่างทัฬห, 2539) และควรพิจารณา ดังนี้

ก. สัตว์ปีก ส่วนใหญ่จะชอบโรงเรือนที่โล่งไม่ทึบ แต่มีตาข่ายติดรอบตัวโรงเรือนเพื่อป้องกันศัตรู ซึ่งเรียกว่า โรงเรือนระบบเปิด แต่ปัจจุบันหลังจากการระบาดของโรคไข้หวัดนก กรมปศุสัตว์จึงกำหนดให้ผู้เลี้ยงสัตว์ปีกต้องเลี้ยงสัตว์ปีกในโรงเรือนระบบปิดเท่านั้น

ข. สุกร จะสร้างโรงเรือนให้เปิดโล่งเพื่อให้อากาศถ่ายเทและภายในโรงเรือนเย็นสบาย พื้นควรเป็นพื้นซีเมนต์เพื่อการทำความสะดวกได้ง่าย

ค. โคเนื้อและโคนม โรงเรือนมักสร้างโดยไม่มีฝา เป็นลักษณะเปิดโล่ง แต่มีรั้วรอบล้อมเป็นสัดส่วนก็พอ

การที่จะเลี้ยงสัตว์ชนิดใดนั้นจะต้องเลือกโรงเรือนให้เหมาะสม นอกจากนี้สัตว์ชนิดเดียวกันแต่อายุต่างกันยังต้องการอุปกรณ์ในการเลี้ยงที่แตกต่างกัน ดังนั้น อุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์จึงต้องจัดให้เหมาะกับอายุของสัตว์เพื่อให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า

4.1.3 สภาพแวดล้อมต้องเหมาะสม

สภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวสัตว์เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการให้ผลผลิตของสัตว์ทุกชนิด โดยเฉพาะสภาพอากาศร้อนชื้นของประเทศไทย มักมีผลโดยตรงต่อสัตว์เสมอ ปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมที่ควรพิจารณานั้น **ดำรง และคณะ (2546)** ได้รายงานไว้ว่า ได้แก่ ความชื้นและอุณหภูมิซึ่งมีผลต่อสัตว์ ดังนี้

ก. อุณหภูมิ สัตว์แต่ละชนิดจะมีช่วงอุณหภูมิที่สามารถให้ผลผลิตได้ดีแตกต่างกันไป ช่วงอุณหภูมิที่สัตว์อยู่อย่างสบาย (comfort zone) เป็นช่วงอุณหภูมิที่ไม่ร้อนและไม่เย็นมากเกินไป จะเป็นช่วงอุณหภูมิที่สัตว์มีการสูญเสียพลังงานต่ำที่สุด เพราะไม่ต้องใช้พลังงานเพื่อการระบายความร้อนหรือสร้างความอบอุ่นให้แก่ร่างกาย เมื่ออุณหภูมิสูงหรือต่ำเกินกว่าที่จะรักษาอุณหภูมิ ร่างกายให้คงที่ สัตว์จะอยู่ในสภาพที่เรียกว่าเกิด heat stress เมื่ออุณหภูมิสภาพแวดล้อมสูงกว่าช่วงอุณหภูมิที่สัตว์อยู่สบายซึ่งสัตว์จะแสดงอาการหอบ กินอาหารลดลง และดื่มน้ำมากขึ้นเพื่อช่วยลดความร้อนในร่างกาย หรือ cold stress เมื่ออุณหภูมิจากสภาพแวดล้อมต่ำกว่าช่วงอุณหภูมิที่สัตว์อยู่สบาย โดยสังเกตได้จากอาการสั่นเพื่อเพิ่มความอบอุ่นให้แก่ร่างกาย

ซึ่งสภาพเหล่านี้ต้องใช้พลังงาน สัตว์จึงสูญเสียพลังงานที่จะนำไปใช้ในการสร้างผลผลิตเพื่อการรักษาอุณหภูมิร่างกาย ดังนั้น ในการพิจารณาสร้างโรงเรือนเลี้ยงสัตว์จึงต้องพิจารณาทำให้อุณหภูมิภายในโรงเรือนอยู่ในช่วงที่มีสัตว์อยู่สบายจึงจะทำให้สัตว์สามารถให้ผลผลิตได้ดี อุณหภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของสัตว์และการให้ผลผลิตขึ้นอยู่กับชนิดของสัตว์แต่โดยทั่วไปคือประมาณ 25 องศาเซลเซียส สัตว์จะชะงักการเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตลดลงเมื่ออุณหภูมิต่ำกว่า 15 องศาเซลเซียส หรือสูงกว่า 35 องศาเซลเซียส การสร้างโรงเรือนที่ต้นทุนต่ำและเหมาะสมต่อสภาพอากาศในประเทศไทยจึงควรเป็น โรงเรือนแบบเปิดที่มีการระบายอากาศดีเพื่อลดอุณหภูมิและแก๊สที่เกิดจากของเสียจากการขับถ่าย ของสัตว์ด้วย

ข. ความชื้น เป็นตัวควบคุมการระบายของน้ำเพื่อการระบายความร้อน ออกจากร่างกายสัตว์ ผลกระทบความชื้นจะมีความสัมพันธ์กับของระดับอุณหภูมิ ถ้าความชื้นในอากาศสูง และอุณหภูมิสูง สัตว์จะระบายความร้อนได้ยาก จึงรู้สึกอึดอัด และทำให้เกิดการหอบ เพื่อช่วยระบายความร้อนออกจากร่างกายอีกทางหนึ่งนอกเหนือไปจากขับเหงื่อ และถ้าความชื้นในอากาศสูงมากจนไม่สามารถระบายความร้อนออกได้ สัตว์จะรู้สึกไม่สบาย ความชื้นสัมพัทธ์ที่เหมาะสมโดยทั่วไปประมาณ 50–80 เปอร์เซ็นต์ สัตว์จะชอบอากาศที่เย็นและความชื้นในอากาศไม่มากนัก ซึ่งสัตว์สามารถที่จะอยู่ได้อย่างสบาย

4.1.4 จำนวนสัตว์ต่อพื้นที่การเลี้ยงหรือขนาดของโรงเรือน

ขนาดของโรงเรือนเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการให้ผลผลิตของสัตว์ ถ้าเราเลี้ยงสัตว์ในโรงเรือนที่แน่นเกินไป สัตว์ก็จะอยู่อย่างไม่สบายและเกิดความเครียด มีผลกระทบต่อ การให้ผลผลิต การเลี้ยงสัตว์ในโรงเรือนขนาดใหญ่เกินไปก็สิ้นเปลืองพื้นที่ ทำให้เสียต้นทุนโดยเปล่าประโยชน์ ดังนั้น การสร้างโรงเรือนต้องคำนึงถึงขนาดที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงสัตว์แต่ละชนิดด้วย ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนสัตว์ต่อพื้นที่เลี้ยงในสัตว์แต่ละชนิด

ชนิดของสัตว์	อายุ	ลักษณะคอก	จำนวนตัว/พื้นที่
ไก่	1 วัน - 8 สัปดาห์	พื้นซีเมนต์	21 - 35 ตัว/ตารางเมตร
	7 - 20 สัปดาห์	พื้นซีเมนต์	9 - 11 ตัว/ตารางเมตร
	ระยะไข่ (20 - 74 สัปดาห์)	พื้นซีเมนต์	6 - 7 ตัว/ตารางเมตร
	ระยะไข่ (20 - 74 สัปดาห์)	กรงคับ	20 ตัว/ตารางเมตร
	ไก่เนื้อ	พื้นซีเมนต์	9 - 10 ตัว/ตารางเมตร
	เป็ด	1 วัน - 7 สัปดาห์	พื้นซีเมนต์
8 - 20 สัปดาห์		พื้นซีเมนต์	5 - 6 ตัว/ตารางเมตร
ระยะไข่ (20 - 72 สัปดาห์)		พื้นซีเมนต์	5 ตัว/ตารางเมตร
เป็ดเนื้อ		พื้นซีเมนต์	7 ตัว/ตารางเมตร
สุกร	พ่อพันธุ์	คอกขังเดี่ยว	7.5 ตารางเมตร/ตัว
	แม่พันธุ์	ขงขังเดี่ยว	1.32 ตารางเมตร/ตัว
	แม่พันธุ์เตรียมคลอด	คอกคลอด	3.40 ตารางเมตร/ตัว
	สุกรอนุบาล (หย่านม - 12 สัปดาห์)	คอกขังรวม	0.35 - 0.40 ตารางเมตร/ตัว
	สุกรรุ่น (13 - 20 สัปดาห์)	คอกขังรวม	0.70 ตารางเมตร/ตัว
	สุกรขุน (21 สัปดาห์-ขาย)	คอกขังรวม	1.10 - 1.50 ตารางเมตร/ตัว
โค	ลูกโค	(ขึ้นกับชนิดของพื้นคอก)	
		ยกพื้นขังเดี่ยว	14.4 ตารางเมตร/ตัว
		พื้นซีเมนต์	5 ตารางเมตร/ตัว
	โครุ่น	แปลงหญ้าขังรวม	2 - 5 ไร่/ตัว
		ขงรีคินม	1.76 ตารางเมตร/ตัว
	โคเตรียมคลอด	คอกขังเดี่ยว	9 ตารางเมตร/ตัว
	โคเนื้อ	คอกขังรวม	8 - 10 ตารางเมตร/ตัว

ที่มา: จรัส (2539)

4.1.5 ลักษณะของโรงเรือนเลี้ยงสัตว์

ในการเลี้ยงสัตว์ในปัจจุบันลักษณะของโรงเรือนและประโยชน์ของการใช้สอยมีความจำเป็นเพื่อลดผลกระทบต่อสภาพภูมิอากาศเพื่อให้ผลผลิตสัตว์เป็นไปตามเป้าหมาย ประเทศไทยเป็นประเทศร้อนชื้นซึ่งมีผลต่อตัวสัตว์มาก ดังนั้น การสร้างโรงเรือนเลี้ยงสัตว์จะต้องสร้างให้มีลักษณะเหมาะสมกับสัตว์ที่จะเลี้ยง ซึ่งมีหลักในการพิจารณาดังนี้

ก. สภาพโรงเรียน

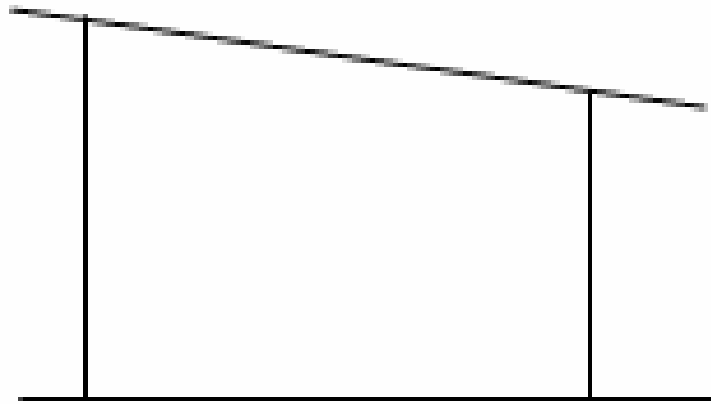
การสร้างโรงเรียนที่มีลักษณะดีและเหมาะสมกับสัตว์ นอกจากจะทำให้สัตว์อยู่ได้อย่างสบายแล้ว ยังทำให้ผู้เลี้ยงสัตว์ลดต้นทุนการเลี้ยงสัตว์อีกด้วย ซึ่งลักษณะโรงเรียนที่ดีมีดังนี้

- 1) ควรสร้างโรงเรียนตามแนวตะวันออก-ตะวันตก เพื่อให้แสงแดดส่องไปตามแนวของโรงเรียนไม่ส่องเข้าไปในตัวโรงเรียน มีต้นไม้หรือม่านบังแดดด้านตะวันตก เพื่อบังแดด ตอนบ่าย
- 2) ควรวางให้ถูกทิศทางลมเพื่อการระบายอากาศที่ดี ซึ่งช่วยลดอุณหภูมิและความชื้นภายในโรงเรียน ทำให้สัตว์ได้รับออกซิเจนอย่างเพียงพอและช่วยระบายแก๊สที่เกิดจากการหมักของมูลสัตว์
- 3) รักษาความสะอาดได้ง่าย พื้นคอกที่เป็นพื้นซีเมนต์จะสามารถทำความสะอาดและพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อได้ง่าย จึงป้องกันการระบาดของโรคได้ดีกว่าพื้นคอกที่เป็นพื้นดินและโรงเรียนที่ตั้งอยู่บนที่ดอนที่มีความลาดเอียงของพื้นคอกที่เหมาะสมจะสามารถระบายของเสียได้ดี
- 4) ป้องกันสัตว์ที่เป็นศัตรูและพาหะนำโรคต่าง ๆ ได้ เช่น นก หนู สุนัข แมว งู เป็นต้น
- 5) แข็งแรงทนทานและประหยัด เหมาะสมต่อทุนทรัพย์ที่มีและความตั้งใจในการเลี้ยง เช่น เลี้ยงเพื่อเป็นอาชีพหลักก็ควรใช้วัสดุที่มีอายุการใช้งานยาวนานเพื่อจะได้ลงทุนด้านโรงเรียนเพียงครั้งเดียว
- 6) ความสะดวกในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพจึงควรวางรูปแบบของโรงเรียนให้สะดวกต่อการเลี้ยงสัตว์แต่ละชนิดให้มากที่สุด เช่น การวางตำแหน่งคอก อุปกรณ์ที่ให้อาหาร เป็นต้น

ข. แบบของโรงเรียน

การที่จะสร้างโรงเรียนแบบใดนั้นผู้เลี้ยงจะต้องพิจารณาจากชนิดของสัตว์ที่จะเลี้ยง พันธุ์สัตว์ เพศ และอายุของสัตว์ ต้องสร้างให้เหมาะสมกับความต้องการของสัตว์ ลักษณะของโรงเรียนเลี้ยงสัตว์ของประเทศไทย ควรมีลักษณะเป็นโรงเรียนเปิดฝาผนังโล่งทั้ง 4 ด้าน เพื่อช่วยในการระบายอากาศ แต่ถ้าเป็นสัตว์ปีกควรใช้ลวดตาข่ายล้อมปิดทั้ง 4 ด้าน เพื่อกันศัตรู ชายคาโรงเรียนควรยื่นออกมาอย่างน้อยข้างละ 1.5 เมตร เพื่อลดความร้อนจากไอแดดและละอองฝน และชายคาควรสูงจากพื้นอย่างน้อย 2.2 เมตร เพื่อการระบายอากาศที่ดีและถ้ามีโรงเรียนหลายหลังควรตั้งห่างกันอย่างน้อย 50 เมตร เพื่อการถ่ายเทอากาศและป้องกันโรคระบาดแต่ละโรงเรียน รูปแบบของโรงเรียน โดยทั่วไปมีดังนี้

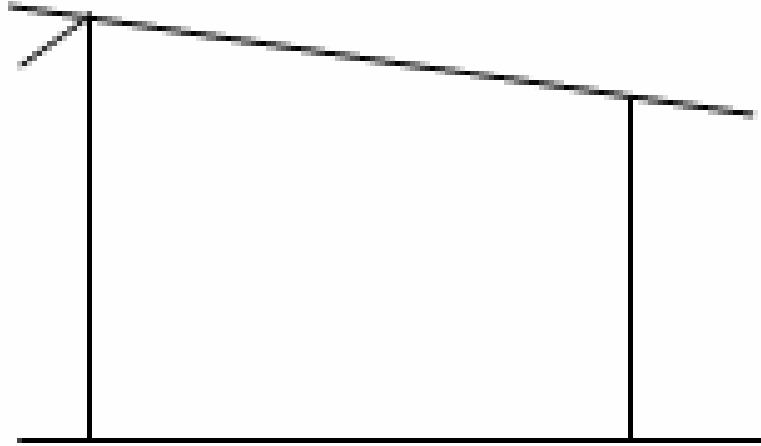
1) แบบเพิงหมาแหงน โรงเรือนแบบนี้สร้างง่าย ราคาก่อสร้างถูก แต่มีข้อเสีย คือ แสงแดดจะส่องมากเกินไปในฤดูร้อน ทำให้อุณหภูมิภายในโรงเรือนสูง ในฤดูฝน น้ำฝนจะสาดเข้าไปในโรงเรือนได้ง่าย ทำให้ภายในโรงเรือนชื้นและ ข้อเสียอีกอย่างหนึ่ง หากมุงหลังคาด้วยหญ้าคา แผลก และจาก จะต้องให้มีความลาดเอียงของหลังคาในระดับลาดชันสูง เพื่อให้ น้ำฝนไหลจากหัวคอกไปท้ายคอกได้สะดวก มิฉะนั้นจะทำให้ น้ำฝนรั่วลงในตัวโรงเรือน (ภาพที่ 4.4)

ภาพที่ 4.4 โรงเรือนแบบเพิงหมาแหงน

ที่มา: การเลี้ยงไก่ไข่คอกคอม (2555)

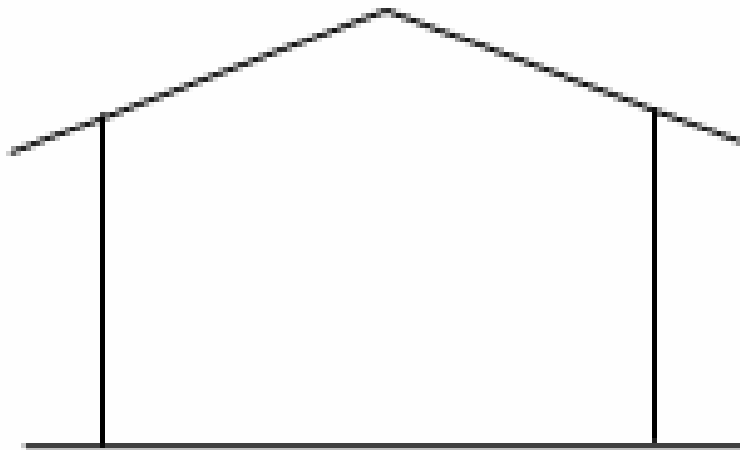
2) แบบเพิงหมาแหงนกลาย จะเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นกว่าแบบเพิงหมาแหงน แต่มีข้อดี สามารถใช้บังแดด ป้องกันฝนสาดได้ดีขึ้น (ภาพที่ 4.5)

ภาพที่ 4.5 โรงเรือนแบบเพิงหมาแหงนกลาย

ที่มา: การเลี้ยงไก่ไข่คอตคอม (2555)

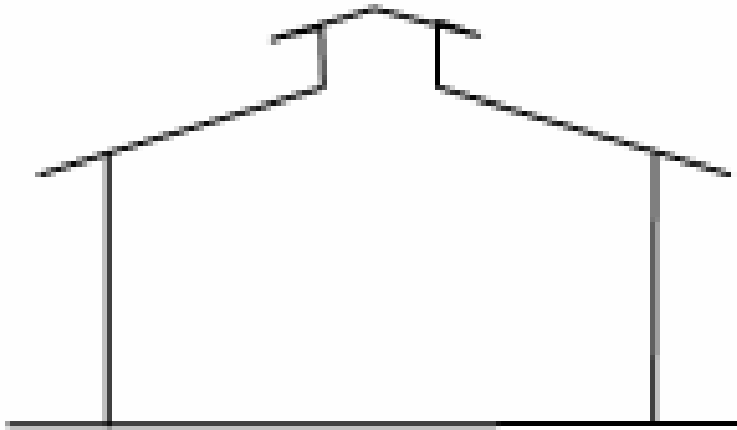
3) แบบหน้าจั่ว ราคาก่อสร้างจะสูงกว่าแบบแรกแต่ดีกว่ามากในแง่ป้องกันแสงแดดและฝนสาด โรงเรือนแบบนี้ถ้าสร้างสูงจะดี เนื่องจากอากาศภายในโรงเรือนจะเย็นสบาย แต่ถ้าสร้างต่ำหรือเตี้ยเกินไป จะทำให้อากาศภายในโดยเฉพาะตอนบ่ายร้อนอบอ้าว อากาศจะไม่มีช่องระบายออกด้านบนของหลังคา (ภาพที่ 4.6)

ภาพที่ 4.6 โรงเรือนแบบหน้าจั่ว

ที่มา: การเลี้ยงไก่ไข่คอตคอม (2555)

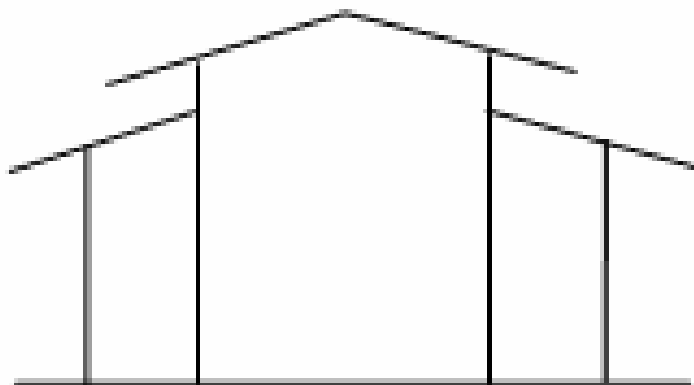
4) แบบจั่วสองชั้น เป็นแบบที่นิยมสร้างกันทั่วไป มีความปลอดภัยจากแสงแดดและฝนมาก อากาศภายในโรงเรือนมีการระบายถ่ายเทได้ดี แต่ราคาก่อสร้างจะสูงกว่าสามแบบแรก แต่ก็นับว่าคุ้มค่า ข้อแนะนำก็คือ ตรงจั่วบนสุดควรมีปีกหลังคายื่นยาวลงมาพอสมควร ทั้งนี้เพื่อป้องกันฝนสาดเข้าในช่องจั่ว ในกรณีที่ฝนตกหนักทำให้คอกภายในชื้นแฉะ โดยเฉพาะลูกสุกร จะเจ็บป่วย เนื่องจากฝนสาดและทำให้อากาศภายในโรงเรือนมีความชื้นสูง (ภาพที่ 4.7)

ภาพที่ 4.7 โรงเรือนแบบจั่วสองชั้น

ที่มา: การเลี้ยงไก่ไข่คอกทคอม (2555)

5) แบบจั่วสองชั้นกลาย มีคุณสมบัติคล้าย ๆ กับจั่วสองชั้น
หลังคาโรงเรือนแบบนี้เพื่อต้องการขยายเนื้อที่ในโรงเรือนให้กว้างใหญ่ขึ้น และจะดีในแง่ป้องกัน
ฝนสาดเข้าในช่องจั่วของโรงเรือน (ภาพที่ 4.8)

ภาพที่ 4.8 โรงเรือนแบบจั่วสองชั้น

ที่มา: การเลี้ยงไก่ไข่คอกทคอม (2555)

ค. หลังคาโรงเรือน

สำหรับวัสดุที่ใช้ในการมุงหลังคา สามารถใช้จาก แผลก สังกะสี กระเบื้อง ฯลฯ ขึ้นกับงบประมาณและเป็นวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น แต่ถ้ามีเงินสูงและจะเลี้ยงสัตว์แบบถาวรควรใช้หลังคากระเบื้อง เพราะจะช่วยในเรื่องของการลดความร้อนภายในโรงเรือนและมีอายุการใช้งานยาวนาน แต่ถ้าเงินทุนน้อยอาจมุงด้วยสังกะสี แต่มีข้อเสียคือภายในโรงเรือนจะร้อนกว่ามุงด้วยกระเบื้อง ถ้าเป็นเกษตรกรรายย่อยที่ทุนต่ำอาจใช้แผลก หรือหญ้าคามุงหลังคาก็ได้ ข้อดีคือ อากาศภายในโรงเรือนจะเย็น แต่ข้อเสียคือไม่ทนทาน การใช้วัสดุต่าง ๆ มีข้อดีและข้อเสียต่างกัน ดังนี้

1) สังกะสี มีราคาถูกกว่าหลังคากระเบื้อง แต่ภายในโรงเรือนก็จะร้อนกว่า ดังนั้นถ้าใช้หลังคาสังกะสีควรสร้างโรงเรือนให้สูงกว่าปกติ 2-3 เมตร ความร้อนที่แผ่ลงสู่โรงเรือนก็จะน้อยลง หรืออาจปลูกต้นไม้โดยรอบเพื่อเป็นร่มเงาลดความร้อนได้ (ภาพที่ 4.9-4.19)

ภาพที่ 4.9 หลังคาสังกะสีในโครงการขนาดเล็ก

ที่มา: สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดลำปาง (2555)

ภาพที่ 4.10 หลังคาสังกะสีในโครงการขนาดใหญ่

ที่มา: บิ๊ก ดัชแมนคอตเดอ (2555)

2) กระเบื้อง เป็นวัสดุที่มีอายุการใช้งานยาวนาน แต่ก็เป็วัสดุที่ดูดซับความร้อนไว้ได้มากและแผ่ลงสู่โรงเรือนได้มาก แต่ก็ใช้เวลานานในการคลายความร้อน จึงควรสร้างโรงเรือนให้สูงกว่าปกติ 1-2 เมตร ข้อควรระวังคือกระเบื้องแตกหักง่าย ดังนั้นพยายามอย่าให้มีของแข็งหล่นใส่กระเบื้องเด็ดขาด (ภาพที่ 4.11)

ภาพที่ 4.11 หลังคากระเบื้อง

ที่มา: ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์นครราชสีมา (ม.ป.ป.)

3) จากหรือแฝก เป็นวัสดุผนังหลังคาที่ดี ราคาถูก อากาศภายในโรงเรือนจะไม่ร้อนอบอ้าว แต่มีอายุการใช้งานสั้น และควรมีระบบระบายอากาศที่ดี ต้องคอยตรวจสอบระบบไฟฟ้าให้ดี หากเกิดการลัดวงจรแฝกจะเป็นเชื้อเพลิงอย่างดี (ภาพที่ 4.12)

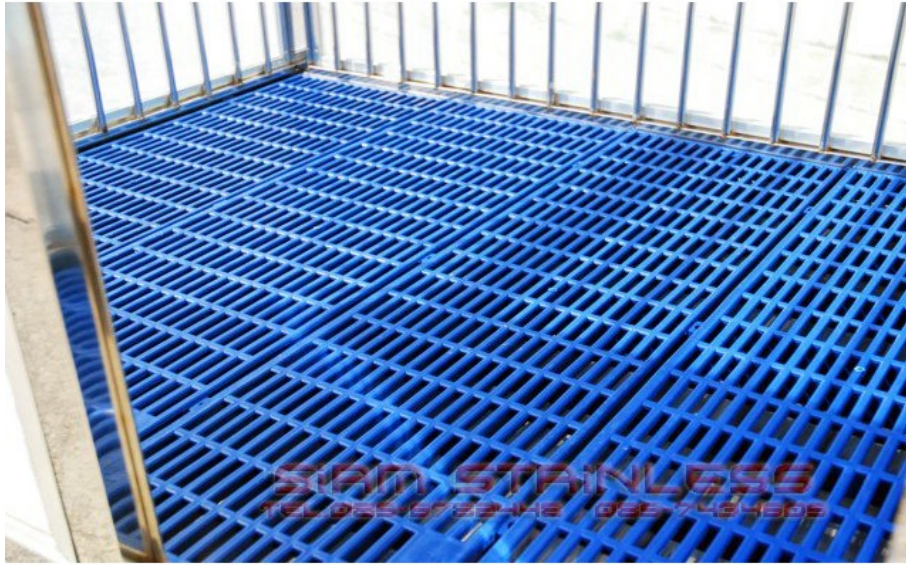

ภาพที่ 4.12 หลังคาแฝก

ที่มา: ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม ตำบลบ้านหลวง จังหวัดเชียงใหม่ (2554)

ง. พื้นโรงเรือน

พื้นโรงเรือนก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อสัตว์เลี้ยง ในสมัยก่อนเกษตรกรมักเลี้ยงสัตว์โดยปล่อยในคอกที่เป็นพื้นดิน ซึ่งเป็นปัญหาสำหรับการจัดการด้านสุขาภิบาลมากและทำความสะอาดได้ยาก ต่อมามีการใช้คอนกรีตทำเป็นพื้นโรงเรือนซึ่งมีข้อดีคือทนทานและทำความสะอาดได้ง่าย ต่อมามีการพัฒนาเป็นพื้นสแลท (slatted) ซึ่งสะดวกสบายในการจัดการด้านสุขาภิบาล ทำความสะอาดได้ง่าย ซึ่งปัจจุบันโดยเฉพาะการเลี้ยงสุกรนิยมพื้นสแลทมาก (ภาพที่ 4.13-4.15)

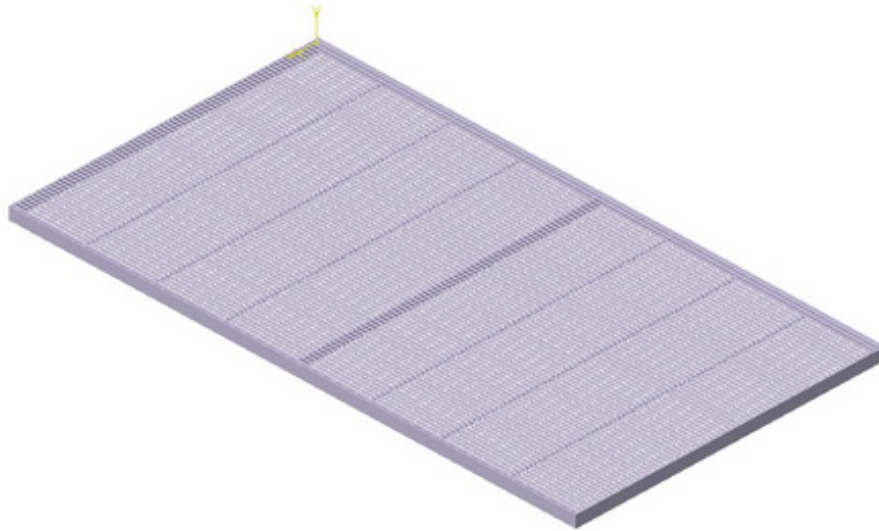
ภาพที่ 4.13 แผ่นสแลทพลาสติก

ที่มา: คีลพีชคอตซีไอคอตซีเฮซ (2556)

ภาพที่ 4.14 แผ่นสแลทซีเมนต์

ที่มา: ไทยฟีดคอตเน็ต (2552)

ภาพที่ 4.15 แผ่นสแลทโลหะ

ที่มา: พีเอ็น โออินดัสเตรียลคัมปานีลิมิตเต็ด (2556)